

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

CONGRESSEN

Studiemiddag Wetenschaps Advies Commissie van de NVRG

Centrum de Roos, Amsterdam,
12 mei 2005

Wat doet een niet-wetenschapper op een studiemiddag van de Wetenschaps Advies Commissie (WAC)? Eerlijk gezegd heb ik mij vooral laten verleiden door de inhoud van de onderzoeken: behandeling van anorexia nervosa én psychiatrische classificatie en gezinsfunctioneren. Beide onderwerpen zijn actueel in mijn nieuwe baan en ik hoopte met de resultaten van het onderzoek iets op te steken voor mijn werk van alledag.

Na een welkom van Alfred Lange, voorzitter van de WAC, volgde een trage start door een haperende laptop. Het probleemoplossend vermogen van de deelnemers werd op de proef gesteld, de samenwerking in de zaal kwam op gang, maar er ging ook veel tijd verloren.

De eerste lezing werd gehouden door Sonja Fleminger, psychotherapeut en systeemtherapeut en werkzaam bij Accare, stichting kinder- en jeugdpsychiatrie Noord-Nederland, divisie De Ruyterstee, locatie Smilde. Sinds 2000 is Fleminger daar hoofd behandelzaken van het cluster Eetstoornissen, een gespecialiseerde intramurale afdeling. Alvorens de opzet van het onderzoek te presenteren gaf zij ons een kijkje in de behandel-mogelijkheden van deze afdeling. Binnen het cluster Eetstoornissen worden vijf verschillende modules onderscheiden, diagnostiek, ambulant, meergezins-dagbehandeling, kliniek en klinische intensieve gezinsbehande-

ling. Er wordt transmuraal gewerkt en de betrokken hulpverleners volgen hun patiënten door de diverse modules heen. Fleminger benadrukte hoe anorexia nervosa als een koningin het gezin kan regeren. De angst voor ziekte en dood verandert het gezinsleven, de aanwezige relatiepatronen worden uitvergroot en de spanningen stapelen zich op. De patiënt raakt haar grip op het leven kwijt. Hoe meer chaos, hoe meer het gezin probeert zich te organiseren rondom het probleem en hoe hoger de *expressed emotion* in het gezin. De angst verlamt de normale gezinsinteracties en pedagogische strategieën. Dit verergert de toestand van de patiënte. Een behandeling van een jongere zonder het gezin daar actief bij te betrekken, is dan ook niet aan te bevelen. Een angstige, afhankelijke puber wordt niet beter door alleen begrip en bemoedigende woorden. Er zit aan de behandeling van het anorectisch gedrag een duidelijke pedagogische kant. Voor de behandeling in De Ruyterstee betekent dit dat de gezinsbenadering door alle modules heen loopt. Bij aanvang van de behandeling moet een samenwerking met het gezin op gang gebracht worden, waarbij eerst symptoomgericht gewerkt wordt. De patiënt moet weer normaal gaan eten en wanneer zij daartoe niet in staat is, moeten de ouders hierin de verantwoordelijkheid overnemen. Samenwerking met het gezin, voorlichting en vergroten van de motivatie zijn kernbegrippen. Wanneer de ouders te veel meegaan in de angst van de anorectische jongere wordt de angst om te eten alleen maar groter. In dat verband citeerde Fleminger een spreuk van Loesje, 'Mijn moeder doet wat ik zeg, wat moet ik nu????'.

Het inhoudelijke betoog van Fleminger boeide mij uitermate en smaakte naar meer. Maar zij werd aangespoord over te gaan op haar onderzoeksopzet, daar de bijeenkomsten van de WAC daarvoor bedoeld zijn.

Fleminger presenteerde de opzet van een vergelijkende gerandomiseerde, gecontroleerde *multicenter* studie naar de resultaten van meergezins-dagbehandeling, ambulante en klinische behandeling. Dit onderzoek staat nog in de steigers. Naar de behandeling van anorexia nervosa is nog weinig onderzoek gedaan. De stoornis komt relatief weinig voor, de complexiteit is groot. Er zijn in Londen door Dare en Eisler enige vergelijkende onderzoeken gedaan, de Maudsley-studies (Dare & Eisler, 2000; Eisler e.a., 1997; Russell e.a., 1987). Over het geheel genomen bleek gezinstherapie de meest effectieve interventie voor adolescenten met eetstoornissen, ongeveer tweederde van de patiënten herstelt. Het aantal onderzochte personen was echter niet groot. Toch gelden de uitkomsten als de enige redelijk onderbouwde resultaten bij deze stoornis. In het verlengde van deze onderzoekstraditie wordt nu een volgende stap gezet: vergelijking van ambulante, klinische of meergezins-dagbehandeling. Door het onderzoek in verschillende behandelcentra in Europa te doen, hopen de onderzoekers met grotere aantallen te kunnen werken. De werkwijzen in deze instellingen kunnen echter zo van elkaar verschillen dat dit de vergelijking van de resultaten lastig maakt. Alfred Lange onderstreepte daarom dat het essentieel is dat de hulpverleners goed en eenduidig getraind worden in het te onderzoeken behandelprotocol. Hij adviseerde om niet drie verschillende behandelvormen met elkaar te vergelijken, maar twee: een duidelijk omschreven behandeling voor anorexia nervosa en de meergezins-dagbehandeling.

Het tweede deel van de middag was bestemd voor de voordracht van Wim Klijn over psychiatrische classificatie en gezinsfunctioneren. Hij presenteerde de Vragenlijst Gezinskenmerken (VGK). Wim Klijn is sinds kort als

psycholoog/psychotherapeut en opleider verbonden aan De Jutters, Centrum voor Jeugd GGZ-Haaglanden te Den Haag. De VGK is een nieuwe, Nederlandstalige zelfrapportagevragenlijst die uit 23 items bestaat en een aantal kenmerken meet van het actuele functioneren van het gezin. Een onderzoek waarin een groep psychiatrische patiënten en een controlegroep werden vergeleken op hun uitkomsten op de VGK wijst uit dat psychiatrische patiënten hun gezinnen als minder goed functionerend beoordelen. Binnen de psychiatrische groep beoordelen patiënten met een stemmingsstoornis met co-morbiditeit en patiënten met een cluster B persoonlijkheidsstoornis het gezinsfunctioneren het meest problematisch. Een systeemgeoriënteerde behandeling bij psychiatrische problematiek is noodzakelijk. Een screening van het gezinsfunctioneren met behulp van de VGK maakt het mogelijk sneller te ontdekken welke patiënten op dit gebied speciaal risico lopen.

Door de trage start van de studiemiddag was er jammer genoeg niet veel tijd meer over om met elkaar te praten over de mogelijkheden van deze vragenlijst voor de praktijk, wat mij als niet-wetenschapper juist interessant leek. Misschien een idee voor een vervolg?

Ria de Jong

Literatuur

- Dare, C. & Eisler, I. (2000). A multi-family group day treatment for adolescent eating disorder. *European Eating disorders Review*, 8: 4-18.
- Eisler, I., Dare, C., Russell, G.F.M., Szmukler, G.I., Le Grange, D. & Dodge, E. (1997). Family and individual therapy in anorexia nervosa. A 5 year follow up. *Archives of General Psychiatry*, 54: 1025-1030.
- Russell, G.F.M., Szmukler, G.I., Dare, C. & Eisler, I. (1987). An evaluation of family therapy in anorexia nervosa and bulimia nervosa. *Archives of General Psychiatry*, 44: 1047-1056.